

ספרי' — אוצר הספרים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

נשא

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כג

(תרגום חפשי)

יוצא לאור על ידי

"מכון לוי יצחק"

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שישים וחמש לבריאה

לזכות

החייל ב"צבאות השם" יוסף יצחק הלוי בן בת-שבע שי
ליום הולדתו הראשונה לאויוש"ט,
ביום כ"ה אייר, ה'תהא שנת סגולות המשיח
החייל ב"צבאות השם" מנחם מענדל הלוי בן בת-שבע שי
ליום הולדתו החמישית לאויוש"ט,
ביום כ"א אייר, ה'תהא שנת סגולות המשיח
ולזכות אחיהם ואחיותיהם שיחיו
נדפס ע"י הוריהם
ר' נתנאל הלוי וזוגתו מרת בת-שבע שיחיו
אייזיק

כתובתינו באינטרנט: <http://www.torah4blind.org>

א. הקרבת קרבן הנשיאים בשבת

על קרבן הנשיאים בחנוכת המזבח שהוקרב על ידי נשיא שבט אפרים ביום השבת¹, נאמר במדרש רבה בפרשתנו (פרשה יג)²: „שלשה דברים שעשו הנשיאים שלא כהוגן וקבלם הקדוש-ברוך-הוא .. בכל מקום אין קרבן יחיד דוחה את השבת³, וכאן קרבן יחיד⁴ דוחה את השבת, הא⁵ למדנו כמה קרבן נשיאים חביב לפני הקדוש-ברוך-הוא”.

אך לאחר מכן (בפרשה יד)⁶, נאמר במדרש בענין זה: „שלא תאמר היאך חלל את השבת, והלא אין קרבן יחיד דוחה את השבת וזה הקריב בשבת, אמר הקדוש-ברוך-הוא לא על פיו עשה שאני אמרתי למשה...”.

בפשוט יוצא, שלפי המדרש הראשון הרי מלכתחילה אין ההקרבה בשבת רצויה = „שלא כהוגן” – אך בדיעבד, „קבלם הקדוש-ברוך-הוא” מפני ש,קרבן נשיאים חביב לפני הקדוש-ברוך-הוא”.

ואילו לפי המדרש השני, הרי הקרבת הקרבן בשבת היתה רצויה מלכתחילה – „כהוגן” – כי „אני אמרתי למשה...”.

אך כשמדייקים בדבר רואים, שגם לפי המדרש הראשון אי אפשר לומר, שהקרבת הנשיא היתה אסורה – כי חזי לומר שנשיא יתנהג להיפך מן הדין⁷. ועוד ועיקר – משה היה נוכח בשעת מעשה, הכהנים עבדו את עבודתם והלויים בדוכנם – וכל אלו נהגו להיפך מן הדין?! אתמהו!

צריך, אפוא, לומר, שגם לפי מדרש זה נעשתה ההקרבה בשבת מלכתחילה לפי ציווי ה', אך מפני

(1) כמ"ש (פרשתנו ז, מו) ביום השביעי נשיא לבני אפרים וגו', ואותו היום שבת ה'. ראה מ"ק ט, א. מדרשים שהובאו לקמן. רבותינו בעה"ת פרשתנו שם. וראה ראב"ע שם.

(2) ב (בסופו). ועד"ו בתנחומא פרשתנו כ. פסיקתא רבתי פ' ויהי ביום כלות.

(3) ועד"ו הוא בהמדרשים דלקמן. והוא כדעת הת"ק במשנה תמורה יד, א שהחית שבת תלו' בקרבן צבור וקרבן יחיד, משא"כ לדעת ר"מ שם. וראה לקו"ש ח"ח ע' 105 ואילך ובהערות שם. וש"כ.

(4) בפסיקתא שם, וקרבנו של נשיא דוחה את השבת. ועד"ו הוא בתנחומא כאן: וקרבן של נשיא אפרים דחה את השבת.

(5) סיומ זה ליתא בפסיקתא ותנחומא שם.

(6) א (בסופו).

(7) ובפרט שלשון המדרש הוא „שנעשו הנשיאים”, ולא שרצו וכזי"ב. וראה רש"י פרשתנו ז, י"ד (מספרי עה"פ. במדבר"י פ"ב, כא) וקריבו הנשיאים כו' כי לא קבל משה מידם עד שנאמר לו מפי הגבורה. וראה ריטב"א מ"ק שם ד"ה ביום: והנשיאים ודאי ע"פ הדבור עשו דלא סגי דלאו הכי כו'.

היתה זו הוראת שעה⁸ (אשר מחוץ למקרה בודד זה, זהו מעשה אסור), נקרא הדבר „שלא כהוגן”.

לפי זה יש להבין: מה הן הסברות של כל אחד משני מדרשים אלו, אשר לפי המדרש הראשון ההקרבה היא „שלא כהוגן”, ואילו לפי המדרש השני – אין זה חילול שבת, מעשה זה הוא כהוגן ואף יותר מכך – זהו קיום של ציווי ה', „שאני אמרתי...”?

ב. קל וחומר מהמשכן למקדש

נאמר בגמרא⁹, שהסיבה לכך שבזמן חנוכת בית המקדש הראשון „לא עשו ישראל את יום הכפורים” היא מפני ש,אמרו קל-וחומר: ומה משכן שאין קדושתו קדושת עולם וקרבן יחיד דוחה שבת דאיסור סקילה, מקדש שקדושתו קדושת עולם וקרבן צבור ויום הכפורים דענוש כרת לא כל-שכן”.

מכך מובין¹⁰, שלפי הגמרא לא היתה ההקרבה בשבת בחנוכת המשכן הוראת שעה – „שלא כהוגן” – שלא כבמדרש הראשון שהובא לעיל – כי אז אי אפשר היה ללמוד מכך באופן של קל-וחומר לגבי הקרבנות שבחנוכת בית המקדש.

את סברות הפלוגתא שבין המדרש הראשון לבין הגמרא והמדרש השני, אם היתר ההקרבה בשבת היה הוראת שעה אם לאו, ניתן להסביר במספר דרכים, ומהן¹²:

א) הגמרא והמדרש השני הם לפי הדעה הסוברת ששבט נקרא קהל¹³, וכיון שהקרבן שהקריב הנשיא היה קרבן שבט, אין זו הוראת שעה, כיון שזוהו קרבן קהל, ומקריבים אותו ככל קרבנות הצבור, הדוחים את השבת. והגמרא מכנה זאת „קרבן יחיד” רק בהשוואה לקרבן התמיד וכדומה, המוזכרים לפניו ולאחריה, שהם קרבנות של כל

(8) לשון הראב"ע הנ"ל. ובגמרא (מנחות ג, סע"א ואילך) ופרש"י (פרשתנו ז, יד) – לענין קטרת הנשיאים שהובא במדרשים הנ"ל. וראה לקמן בפנים ובתנחומא לקמן הערות 11, 26.

(9) ועד"ו לשון הש"ס (תענית ד, א), „שאלו שלא כהוגן” ש"א דבר האסור.

ומש"כ הלשון „קבלם הקב"ה”, כי לפי מדרש זה ציווי ה' (לא מצ'ע, כ"א) מצד בקשתם כו' (ראה לעיל הערה 7). משא"כ להמדרש הב' „לא על פיו עשה שאני אמרתי כו'”, שהקרבנו בשבת היתה לא מצד הנשיאים, כ"א שמלכתחילה „אני אמרתי”.

(10) מ"ק שם.

(11) ראה שו"ת חתם סופר א"ח סר"ח ד"ה בדף ו' ע"ד. אבל ראה מאירי מ"ק שם.

(12) באופן הא' דלקמן – ראה שו"ת חת"ס שם. (13) תריות ד, סע"ב ואילך.

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל

הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

קבצים גרפיים וקבצי טקסט:

דבר מלכות: שיחות כ"ק אד"ש מה"מ מהשנים תנש"א-תשנ"ב.

יחי המלך: קונטרס שבועי, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

המעשה הוא העיקר: לקט הוראות למעשה בפועל משיחות כ"ק אד"ש מה"מ (החל משנת תשמ"ח).

שיחת הגאולה: גיליון שבועי של ימות המשיח, בהוצאת „האגודה למען הגאולה האמיתית והשלמה”.

מעייני חזי: גיליון שבועי לילדים, בהוצאת „מכון לוי יצחק” בכפר חב"ד ב'.

האמונה הטהורה: גיליון שבועי בעניני אחרית הימים.

קבצים גרפיים בלבד:

לקוטי שיחות: שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ היו"ל לקראת כל שבת ב-770,

על-ידי „ועד להפצת שיחות”.

חדש לקוטי שיחות (מתורגם): שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הנדפס בספרי

לקוטי שיחות, בהוצאת „מכון לוי יצחק” בכפר חב"ד ב'.

להקהיל קהילות: גיליון שבועי מתורתו של משיח בעניני הקהלת קהילות בשבת,

בהוצאת צא"ח העולמית, ניו-יורק.

קבצי טקסט בלבד:

פנימיות: ירחון לבני הישיבות, בהוצאת מרכז את"ה בארץ הקודש.

ליקוט ניגונים: שתי חוברות על הניגונים שניגן וביאר כ"ק אד"ש מה"מ, בהוצאת קה"ת (תשנ"ב).

דרך הישרה: (אידיש) קונטרס מיוחד לילדים, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

לעבן מיט דער צייט: (אידיש) קטעים לפרשת השבוע מתוך הספר, בהוצאת ישיבת

„אהלי תורה”, ניו-יורק.

דבר תורה: (אידיש) דף שבועי לילדים, היו"ל על-ידי מוסד חינוך „אהלי תורה”, ניו-יורק.

כמו-כן ניתן להוריד באתר את „קונטרס בית רבינו שבכבל”

ושיחת ש"פ שופטים ה'תשנ"א

מדור מיוחד לספרים וחברות באנגלית בעניני גאולה ומשיח!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

כולל ובמיוחד ע"י ההוספה בענייני תומ"צ, אשר, ע"י, מצוה אחת, הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות, וגרם לו ולהם תשועה והצלה".

(משיחות ש"פ בא, ד' שבט תנש"א)

2

(6) רמב"ם ה' תשובה פ"ג ה"ד.

השבטים, כל קהל עדת בני ישראל.

ואילו המדרש הראשון הוא לפי הדעה¹³ שבט לא נקרא קהל¹⁴, ולפי זה חלים על קרבן הנשיא דינים של קרבן יחיד רגיל, שאיננו דוחה שבת, והיתר ההקרה היה הוראת שעה בלבד¹⁵.

(ב) לפי כל הדעות שבט נקרא קהל¹⁶. אך את קרבן הנשיאים הביא כל נשיא מושלו – ולא ממה שהשבט כולו נתן, כנאמר במדרש¹⁷ במפורש, ורש"י אומר זאת בפירושו על התורה¹⁸, ש"משלו הביא ולא שגבה משבטו".

והמחלוקת בין המדרש הראשון לבין הגמרא והמדרש השני היא: לפי המדרש הראשון, הרי כיוון שהנשיא לא גבה משבטו עבור קרבן זה נשאר הקרבן בגדר של קרבן יחיד שאינו דוחה שבת, ולכן צריך לומר שהיתר ההקרה היה הוראת שעה.

ואילו לדעת הגמרא והמדרש השני, הרי אמנם, "משלו הביא", אך הוא, "הביא", "למטה יהודה" וכדומה – "יחסו הכתוב על שבטו"¹⁹ – קרבן עבור השבט כולו²⁰, וקרבנו הוא קרבן צבור, הדוחה שבת.

[ויש לומר, שבכך מוסבר גם דיוק הלשון במדרש²¹ – האומר שמן המילים "זה קרבן נחשון בן עמינדב" לומדים ש"משלו הביא ולא שגבה משבטו והביא" – ששם נאמר בסוף הענין "זה קרבן דוחה את השבת ואין קרבן יחיד דוחה את השבת" –

מלשון השלילה הסתמית, ואין קרבן יחיד דוחה את השבת" (ולא "ואין שאר²² קרבן יחיד דוחה את השבת" וכדומה) מובן, שקרבן הנשיא אינו בגדר קרבן יחיד²³, אך, מצד שני, מהדיוק בלשון

בתחילת הענין "זה קרבן דוחה את השבת", וכן מכך שיש בכל זאת צורך בלימוד מיוחד כדי להבין שקרבן זה דוחה את השבת, מובן, שקרבן הנשיא קשור לקרבן יחיד, ולכן יש צורך בלימוד מיוחד, שסוג זה של קרבן – "זה" – דוחה את השבת –

ולפי האמור לעיל ניתן להבין זאת, כי אין הכי נמי: כיון שהנשיא לא גבה עבור קרבן זה מבני שבט יוצא, שקרבן זה הוא קרבן יחיד. אך מכיון שהמקריב הוא "נשיא למטה", חלים על קרבנו דינים של קרבן צבור.

ג. "אני אמרתי" – הוראת שעה

לפי כל האמור לעיל יוצא, שהמדרש השני, שהובא לעיל בסעיף א' – שלפיו היתה הקרבת קרבן הנשיא בשבת מלכתחילה כהוגן, ודברי הגמרא, הם היינו הך – הנשיא הקריב את הקרבן בשבת משום שזוהו קרבן צבור, ואין צורך בהוראת שעה מיוחדת.

אך קשה להסביר כך את דברי המדרש²⁴, "לא על פיו עשה שאני אמרתי למשה נשיא אחד וכו'", שמתוכם משתמע שהיתה כאן אמירה והוראה מיוחדת בקשר להקרה זו – הוראת שעה.

ומובן בפשטות שדחוק ביותר לומר שבמילים "אני אמרתי למשה נשיא אחד..." אין הכוונה לציווי "נשיא אחד..." ושכלל לא היתה אמירה מיוחדת בענין זה, אלא הכוונה היא לדין הכללי לדורות – שבט נקרא קהל, או שעל קרבן הנשיא חלים דינים של קרבן השבט²⁵.

ואם כך, שבה הקושיה ומתעוררת: מהו ההסבר למחלוקת שבין שני המדרשים שלעיל?

יחיד, ולדעת הש"ס (והמדרש הב' – פ"ד שם – דלעיל ס"א) גבה משבטו ובמילא היה קרבן צבור שדוחה שבת, כי [נוסף לזה אשר (א) דוחק לפרש כן במדר' פ"ד (כדלקמן בפנים סעיף ג.)] (ב) דוחק לומר דפליגי במציאות אם גבה משבטו או לאו, הרי' מזה שהמדרש שבו מפורש ש"משלו הביא ולא שגבה משבטו" מסיים "זה קרבן דוחה שבת ואין קרבן יחיד דוחה את השבת", מוכח, דגם אם לא גבה משבטו אינו כקרבן יחיד ממש, כבפנים.

(24) ועד"ו, פשטות לשון הגמרא בהק' (מו"ק שם), וקרבן יחיד" לא משמע שהי קרבן צבור. וראה לשון הר"ח שם: וקרבן הנשיאים קרבן יחיד הוא ולא קרבן צבור. וראה גם מאירי וריטב"א שם.

(25) אלא ש"ל שהפירוש במ"ש במדרש, שאני אמרתי כו' הוא, דהוי כקרבן שקבוע לו זמן, "וכהמשך לשון המדרש, נשיא אחד ליום נשיא אחד ליום כו' בלא הפסק יקריבו זה אחר זה", ולכן דוחה שבת ככל קרבנות שקבוע להם זמן וכדעת ר"מ (תמורה שם. יומא ג, א. ובפסק ה"מ"ש ה"ל' ביאת מקדש פ"ד ה"ט), ולא הוי הוראת שעה. אבל לפי"ז אינו מובן – ההקדמה במדרש, והלא אין קרבן יחיד דוחה את השבת וזה הקריב בשבת", כיון שלדעת ר"מ (ובפסק הרמב"ם) אינו תלוי בקרבן יחיד וקרבן צבור, אלא בקבוע לו זמן לחוד.

הוספה

בשורת הגאולה

יד.

והדגשה יתירה בנוגע להכנה להגאולה ע"י חיזוק האמונה והבטחון והצפי' לגאולה, „אחכה לו בכל יום שיבוא" – כלשון בעל ההילולאי: עמדו הכן כולכם לקבל פני משיח צדקנו.

ובפרט בשנה זו, „הי' תהא שנת נפלאות אראנו", ולאחרי שכבר ראו נסים ונפלאות בתקופה האחרונה, כולל ובמיוחד – יציאתם של רבים מישראל ממדינה ההיא לארץ ישראל, ועי"ז גם קירובם ליהדות תורה ומצוותי, שענין זה הוא מעין ודוגמא והכנה קרובה לקיום היעודי „קהל גדול ישובו הנה".

ובזה ניתוסף עוד יותר בימים האחרונים ממש:

המאורעות דימים האחרונים בהענין ד„מלכיות מתגרות זו בזו" מדגישים שנמצאים בסמיכות ממש להגאולה, כמבואר במדרשי חז"ל, שענין זה הוא מסימני הגאולה.

ובלשון המדרש „שנה שמלך המשיח נגלה בו . . מלך פרס מתגרה במלך ערבי . . וכל אומות העולם מתרעשין ומתבהלין . . ואומר להם (הקב"ה לישראל) בני אל תתייראו, כל מה שעשיתי לא עשיתי אלא בשבילכם . . הגיע זמן גאולתכם".

... ובנוגע לפעולותיהם של שונאי ישראל שמנסים לפגוע ח"ו – אין בהם ממש, ולא יעלה הדבר בידם,

... השייכות דמאורעות אלה לבני"ה היא – הידיעה ש„הגיע

זמן גאולתכם", שלכן, עמדו הכן כולכם לקבלת פני משיח צדקנו,

- (1) עיקר הייב מייג עיקרים.
- (2) „היום יום טי טבת. ובכימ.
- (3) ירמי' לא, ז.
- (4) ביר פמיב, ד. מדרש לקח טוב לך לך יד, א.
- (5) יליש ישעי' רמז תצט.

נחשון...", מופיע הניסוח „זה קרבן דוחה את השבת ואין קרבן יחיד דוחה את השבת" – תחילה מופיע הדין כאן, לגבי קרבן נשיא, ורק לאחר מכן מוזכר הדין בקרבן יחיד באופן כללי – „ואין קרבן יחיד...". וזהו סדר הפוך לעומת המופיע במדרש שהוזכר בסעיף א': „בכל מקום אין קרבן יחיד דוחה את השבת, וכאן קרבן יחיד דוחה את השבת" –

כי יש לומר, שהבדל זה הוא בהתאם לשני האופנים הללו:

לפי המדרש הראשון האיסור רק „דחוי", כדלעיל, ולכן מקדים המדרש ואומר „בכל מקום אין קרבן יחיד דוחה את השבת", וכך מודגש יותר שמעשה זה, בכללותו, הוא מעשה אסור – „שלא כהוגן" – אלא שרק „כאן" הוא נדחה – במקרה זה.

ואילו לפי המדרש על הפסוק „זה קרבן נחשון... דין זה „הותר"³¹, ולכן נאמר תחילה „זה קרבן דוחה את השבת", וכך מדגישים שיש היתר מיוחד לקרבן הנשיא, שמותר להביאו בשבת, ורק לאחר מכן מציינים „ואין קרבן יחיד דוחה את השבת".

ולפי המוסבר לעיל (סעיף ב), שמהמדרש על הפסוק „זה קרבן..." לומדים שקרבן הנשיא הוא כעין קרבן השבט – צבור, אפשר לומר, שזהו ההסבר למחלוקת שבין שני מדרשים אלו:

לפי המדרש הראשון, שהיה זה „שלא כהוגן" – „דחוי" – הרי קרבן הנשיא הוא קרבן יחיד, כפי שמוכן מן הניסוח „בכל מקום אין קרבן יחיד..." וכאן קרבן יחיד...³², ומשום כך הביאה הוראת השעה רק ל„דחוי".

ואילו לפי המדרש „זה קרבן דוחה...", שקרבן זה נחשב כקרבן השבט, יוצא שהשבת הותרה לגביין³³.

אך לפי זה יוצא, שבעניננו נחלקים המדרשים גם לגבי המשמעות של „הותרה" עצמה:

לפי המדרש ש„זה קרבן דוחה שבת...", הותרה

(31) ומהלשון „זה קרבן דוחה את השבת" אין רא' „דהא תנן פ"ב דתמורה שקרבן צבור דוחה את השבת ואת הטומאה ואעפ"כ י"א דהותרה ולא אותבינן עליהו ממשנה זו" (שו"ת צ"צ שם). ובשו"ת תשב"ץ ח"ג סל"ז – דלשון דוחה שבת (בכ"מ בש"ס) לא דוקא וה"ה הותרה.

(32) ודלא כבפסיקתא ותנחומא, כנ"ל הערה 4.

(33) ואולי י"ל שלכן הוצרך למיעוט „ואין קרבן יחיד דוחה את השבת": מכיון דקרבן נשיא שבמציאות הוא קרבן יחיד (שהרי לא גבה משבטו – כנ"ל בפנים סעיף ב), הותר בשבת. קס"ד שהותר לגמרי, דגם קרבנות יחיד הותרו בשבת במשכן (ולמעיר ממנחות מה, א). או עכ"פ קרבנות יחיד דתנוכת המזבח. ולכן צריך לשלול „זה קרבן דוחה את השבת ואין קרבן יחיד דוחה את השבת".

ד. „דחוי" או „מותר"?

ויש לומר, שההסבר לכך הוא:

לפי שני המדרשים, היו קרבנות המילואים של חנוכת המזבח – אשר „אין כמותן לדורות"²⁶ – רק זמניים וכהוראת שעה, ככל הפרטים האחרים של קרבנות הנשיאים אשר היו לאותה שעה בלבד²⁷, וכן חלק מקרבנות ימי המילואים, ורק מפני הוראת שעה היה היתר להקריב את קרבן הנשיא בשבת.

אך היתר זה ניתן להבין בשתי דרכים: או שאיסור השבת הוא בבחינת „דחוי" – כלומר, איסור המלאכה קיים בכל תקפו, אלא שחנוכת המזבח דוחה אותו. או באופן של „הותרה" – שהמלאכה לא נאסרה, אלא היא מלכתחילה דבר המותר בשבת.

בדומה למחלוקת בענין פיקוח נפש בשבת²⁸, ודינים נוספים²⁹, שיש עליהם דיון, אם הם „דוחה" או „מותר".

וזהו הבסיס למחלוקת בין שני המדרשים שהובאו לעיל:

לפי המדרש ש„עשו הנשיאים שלא כהוגן" היתר ההקרבה הוא באופן של „דחוי" בלבד – הקרבנות דחו את איסור השבת. האיסור לא נתבטל³⁰, אלא הוא נדחה בלבד מפני ש„קרבן נשיאים חביב לפני הקדוש-ברוך-הוא".

אך לפי המדרש השני יש כאן אופן של „הותרה". כלומר, הקרבת קרבנות חנוכת המזבח בשבת היא דבר היתר – מלכתחילה אין חלים במקרה זה איסורי מלאכה בשבת.

ולכן מודגש במדרש, שלא זו בלבד שהנשיא לא „חילל את השבת", או שלא נהג „שלא כהוגן", אלא להיפך – הוא קיים כאן ציווי – „לא על פיו עשה שאני אמרת...".

ה. סדר שונה בהתאם לשני האופנים

לפי זה ניתן היה גם לבאר מדוע במדרש, שהובא לעיל (בסוף סעיף ב), על הפסוק „זה קרבן

(26) רמב"ם ספ"ב מהל' מעשה הקרבנות.

(27) כנ"ל הערה 8. וראה רמב"ם שם. אבל ראה חת"ם שם שדחיות שבת אינה דומה (בלשון הרמב"ם) לשאר הדברים. ולי"ע בדבריו.

(28) ראה רמב"ם הל' שבת רפ"ב ובכ"מ שם. ב"י א"ח סכ"ח ד"ה הי' החולה. שו"ע אה"ז שם (ס"ד, סי"ג). שו"ת הצ"צ א"ח סל"ח. ובכ"מ.

(29) ראה פסחים עז, א. וש"נ.

(30) ראה במקומות שנמנו לעיל הערה 28.

שביתתו היא מדבר שנעלה יותר מן השביתה ממלאכה הנובעת מ„בו שבת“ של עולם הדבור – עשרה מאמרות, ועונג השבת בדרגה זו (של „עד שלא ניתנה“) מתבטא בגילוי של עונג עליון יותר, כדלעיל.

ולכן השכר על השביתה והשמירה בדרגת השבת „שלא ניתנה“ התבטא בדבר שהוא ההיפך מההתעלות בשבת ומרוחניות השבת שבארץ בה ניתנה, כפי שאנו רואים, שעונג עליון יותר מתבטא לפעמים דוקא בדבר שהוא תחתון יותר⁶⁵.

כשם שאצל אב ובן⁶⁶, הרי דוקא במעשים הקטנוניים של בנו התינוק נגרם לאב עונג נעלה, נעלה יותר מחכמתו של בנו הגדול.

יא. „הפרני“ דוקא ב„ארץ עניי“

לפי כל האמור לעיל יובן גם הקשר של ענין זה דוקא אצל יוסף ואפרים:

מהותו של יוסף היא – „יוסף ה' לי בן אחר“⁶⁷, שהוא הופך את ה„אחר“ ל„בן“⁶⁸, זה התבטא במיוחד אצל בנו אפרים – על שם „כי הפרני אלקים בארץ עניי“⁶⁹, מהותה היא שדוקא ב„ארץ עניי“ נגרם הענין של „הפרני אלקים“, „אתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למתקא“⁷⁰ (=הפיכת חושך לאור ומר למתוק).

ולכן, דוקא אצלו הוקרב הקרבן בשבת, שמההקרבה ביום השבת, שהיא לכאורה, ענין של „עניי“ – נעשה ההיפך, „הפרני“ – תוספת בשמירת ובקדושת השבת.

(משיחת ש"פ מצורע, ז' ניסן, תשמ"א)

(67) ויצא ל. כד.

(68) אה"ת עה"פ שם. שם יוחי שפי, א"ב. ובכ"מ.

(69) מקץ מא, נב.

(70) ראה בארוכה לקישׁ [המתורגם] חט"ז ע' 470 ואילך.

(65) ע"ד שראי' היא דוקא בדבר נעמי ולא בקול הדחני (ראה אה"ת ואתחנן ע' סב ואילך. ס' הליקושים (צ"צ) ע' ראי' וע' רצא ואילך. ושו"ג).
(66) ראה אה"ת לה"מ ס"פ בא.

לזכות

כ"ק אדוננו מורנו ורבינו

מלך המשיח

ויהי"ר שעי"י קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח

לעולם ועד

השבת מפני שקרבן הנשיא הוא כקרבן צבור;

ואילו לפי המדרש המובא בסעיף א' – „שלא תאמר היאך חלל... והלא אין קרבן יחיד דוחה... שאני אמרתי...“ – הסובר שהאיסור „הותר“, כדלעיל, יוצא, שחל עליו דין של קרבן יחיד, וזה הקריב בשבת רק מפני ש„אני אמרתי...“.

ו. ההקרבה בשבת – שכר שמירת שבת

כדי להבין זאת יש להקדים ולבאר מדרש נוסף (רביעי) בפרשתנו, פרשה י"ד³⁴, בענין זה, וכך נאמר שם: „מי הקדימני ואשלם“³⁵, מדבר ביוסף שהוא הקדים ושימר את השבת עד שלא ניתנה... אמר הקדוש־ברוך־הוא: יוסף, אתה שמרת את השבת עד שלא ניתנה התורה, חיך שאני משלם לכן בנך שיהא מקריב קרבנות בשבת מה שאין יחיד מקריב, ועלי לקבל קרבנו ברצון³⁶.

ותמוה: כיצד מתאים לומר, שהשכר על שמירת שבת הוא – „שיהא מקריב קרבנו בשבת מה שאין יחיד מקריב...“ – פעולה שהיא, בדרך כלל, ההיפך משמירת שבת!?

ודאי שהדבר תמוה אם קרבן נשיא רק דוחה את השבת, שאז נחשבת פעולה זו למעין חילול שבת, שלא כהוגן, רק שבהוראת שעה בלבד נדחה בפועל האיסור לצורך הקרבן³⁰. אך גם לפי הדעה ש„הותרה“, הכוונה היא שאין כאן חילול שבת, אבל מובן שאין זו פעולה שמהותה היא שמירת שבת, ואשר תהווה שכר לשמירת שבת!

מוכח איפוא מכאן שעל פי מדרש זה, הביא קרבן הנשיאים בשבת לידי הוספה בשמירת שבת.

ז. דין בענין חנוכה המזבח או בדיני שבת?

ויש לומר, שההסבר לכך הוא:

ארבעת מדרשי חז"ל הללו נחלקים, באופן כללי, לשני סוגים:

המדרש שהקרבנות היו „שלא כהוגן“ והמדרש „זה קרבן דוחה את השבת“, (שניהם בפרשה יג) עוסקים בענין הכללי של קרבנות הנשיאים, אשר אחד מן החידושים שבקרבנות הנשיאים, בין יתר³⁷

(34) ב. ועד"ו בתנחומא פרשתנו כח (תנחומא באבער לג). רבותינו בעה"ת דלעיל הערה 1 (בשינויים).

(35) איוב מא, ג.

(36) בתנחומא וועד"ו בתנחומא באבער: חיך שאני עושה שכן בנך יהי מקריב בשבת. וברבעה"ת שם: ובזכות זה יבין בנך קרבנו ביום השבת שאין קרבן יחיד דוחה את השבת.

החידושים, הוא, שקרבן הנשיאים דחה את השבת. ואילו שתי הדרשות האחרות (שתיקן בפרשה יד) – „שאני אמרתי...“ ו„מי הקדימני ואשלם...“ – עוסקות בעיקר בפסוק „ביום השביעי נשיא לבני אפרים“³⁸, ודנות בעיקר במעלת הקרבן שהקריב נשיא אפרים ביום השבת.

ולפי זה יש לומר, שההבדל בין שני סוגים אלו, באופן כללי, הוא:

בשתי הדרשות הראשונות, העוסקות בקרבנות הנשיאים בכללות, מודגש שדחיית השבת היא פרט הקשור לקרבנות הנשיאים לחנוכה המזבח באופן כללי. כלומר, משום המעלה הכללית של חנוכה המזבח על ידי קרבנות הנשיאים דוחה הקרבה זו את השבת³⁹.

אך בשני המדרשים האחרים³⁹, העוסקים דוקא בקרבן נשיא אפרים ביום השבת, מוסבר שהדחיה אינה משום קרבנות הנשיאים באופן כללי, ואין זה דין בענין חנוכה המזבח, אלא זוהי הלכה בהלכות שבת, שמשום השבת חייב היה הנשיא להקריב אז את הקרבן.

ח. מותר או חובה?

והסבר זה עצמו שזוהו דין בדיני שבת, ניתן

(37) שמואל ב' מדרשים הנ"ל: בכ"מ אין היחיד מתנדב בקטורת והנשיאים הביאו... בכ"מ אין היחיד מביא חטאת אלא אחר ידעית חטאו ואלו הביאו שעיר שלא בחטא ושם פ"ג, ב. ועד"ו הוא המדרש הב' (שם יג בסופו) בהסגנון, זה קרבן, זה הביא כו' כבדחיית שבת. (38) שבוה מתחיל ומאריך במנדב"ד (ועד"ו בתנחומא שם מריש פרשה יד).

(39) וכן י"ל בדעת הש"ס (מ"ק שם) ורמב"ם (הל' מעה"ק שם) – שלכן: א) אינו מפורש בש"ס ורמב"ם שהיו ע"פ ציווי ה' וכבב' מדרשים הנ"ל (ולא כבמדרשים שבפ"ד). ולהעיר מחדא"ג מ"ק שם. ב) מאריך בהק"ו בש"ס בפרטי הדחי', „מה משכן שאין קדושתו קדושת עולם (שמדגיש שכולו הו"ע דשעה) וקרבן יחיד דוחה שבת דאיסור סקילה כו' מקדש כו' דענוש כרת לא כ"ש; דא' נימא כהמדרשים שבפ"ד שהוא דין בשבת (כדלקמן בפנים), למאי נפקי"מ?

ולהעיר מסיום לשון הרמב"ם שם, אבל דברים הנהוגים לדורות הם דברי תורה שפרשנו כמו שהעתיקום מפי משה רבינו אין לחוסף עליהם ואין לגרוע. וי"ל שבוה מודגש גם דקרבנות הנשיאים כו' שלפנ"ו (כולל גם הקרבנו בשבת) אינם מדברי תורה שכן ניתן הדין מתחלה (ראה הערה 46 ובלקישׁ הנסמן שם). כיא דין והוראת פרישים בקרבנות אלו.

(39*) במנדב"ד פ"ד, יג: מאת נשיא ישראל.. קרבן כולן שוה.. ולא הקריב אחד יותר על חבירו ואלו הקריב אחד מהם יותר על חבירו לא ה' קרבן אחד מהם דוחה את השבת אמר להם הקב"ה.. ואני חולק לכם כבוד שתקריבו ביום שלי כדי שלא יחא הפסוק בקרבנות. וזה מתאים לסוג הא' (תוכן המדרשים שבפ"ג), עיי"ש (וראה מפרשים שם הובא גם בלקישׁ חבי"ג ע' 55) שלמדרש זה נחשב קרבן צבור. וראה לקמן ס"ט. אבל שם לא קאי על הפסוק „ביום השביעי נשיא לבני אפרים“ (כב' המדרשים הנ"ל שבפ"ד), כיא ע"פ, זאת חנוכה המזבח גו', שקאי על קרבנות כל הנשיאים.

ללמוד בשני אופנים⁴⁰:

(א) מצד הלכות שבת ההקרה מותרת. כלומר, אין זה ענין המותר מפני חשיבות קרבת הנשיאים לחנוכת המזבח, שהתורה קובעת שגדולה מעלתם עד כדי כך שהם מכריעים את איסור המלאכה בשבת, אלא זהו תנאי לגבי איסור מלאכה בשבת, שבענין הקרבת הללו אין חל מלכתחילה איסור מלאכה בשבת.

[כפי שאנו מוצאים במספר מקומות לגבי, עשה דוחה לא תעשה, שהעשה הופך לתנאי שבו תלי הלאו⁴¹, הלאו אינו חל מלכתחילה כאשר קיים מולו העשה⁴²].

(ב) הקרבת הקרבנות בשבת היא חלק ממוצות שבת: כשם שמשום קדושת השבת אסורות המלאכות בשבת, כך קדושת השבת מחייבת הקרבת מוספי שבת, וכן הקרבת, „נשיא אחד ליום” השבת, אשר „אמרתיו”, את הקרבן של נשיא אפרים בשבת, ודוקא על ידי כך מקיימת שמירת השבת כראוי.

[הסבר זה הוא בדומה לסברה ולדעה⁴³ שאנו מוצאים לגבי פיקוח נפש, שאין הכוונה לומר שפיקוח נפש רק דוחה את איסור המלאכה בשבת, אלא פיקוח נפש הוא חלק משמירת שבת, ולפי זה מובן יותר מדוע הוא מופיע בהלכות שבת, והוא מוסיף בשמירת שבת, כפי שלומדים מן הפסוק „ושמרת” בני ישראל את השבת⁴³, וכדברי בעל אור החיים⁴⁵: „למה אני אומר שתחלל שבת על החולה, אין זה קרוי חילול, אדרבה זה קרוי שמירת שבת”].

ט. קדושת השבת מחייבת

לפי זה מובן החידוש שבשני המדרשים האחרונים (שבפרשה יד), על פני שני הראשונים (שבפרשה יג):

לפי המדרשים שבפרשה יג היתר ההקרה בשבת נובע מענין קרבת הנשיאים, באופן כללי, כדלעיל – ההבדל ביניהם הוא רק לגבי

השאלה אם האיסור „דחוי” או שפעולה זו „הותרה”, כדלעיל בסעיף ה.

לעומת זאת, המדרשים שבפרשה יד, העוסקים במיוחד בקרבן שביום השביעי, יום השבת, סוברים שניהם שזהו פרט בענין השבת, ולכן אין שני מדרשים אלו מדגישים את היחודיות של קרבן זה בכך שהוא כעין קרבן צבור ואשר משום כך הותרה הקרבתו (כפי שמודגש במדרש שבפרשה יג „זה קרבן דוחה את השבת”) – אלא להיפך: מדרשים אלו מדגישים שקרבן הנשיא הוא קרבן יחיד – „והלא אין קרבן יחיד דוחה את השבת וזה הקריב בשבת, אמר הקב”ה... שאני אמרתי...” „שיהא מקריב קרבנו בשבת מה שאין יחיד מקריב...” –

כי לדעת מדרשים אלו, הקרבת קרבן זה אינה מותרת משום שהקרבתו הם מיוחדים ויש בכחם לדחות את השבת באופן של „הותרה”, אלא היא מותרת משום שהשבת קובעת „זה יקריב בשבת”, אף בהיותם קרבנות יחיד.

אך שני מדרשים אלו נחלקים בשני האופנים שהוזכרו לעיל, כיצד מהווה ענין זה דין בשבת⁴⁶:

לפי המדרש „שאני אמרתי...” „דין זה הוא כ,תנאי בשבת”, שהשבת קובעת שעל קרבן זה אין חל מלכתחילה איסור שבת, ולכן מבהיר המדרש „שלא תאמר היאך חלל את השבת...” אמר הקדוש־ברוך־הוא... שאני אמרתי...” „שאינן זה חילול שבת כלל, כי כך הוא הציווי. כפי שנאמר בפוסקים⁴⁷ (בפירוש המכילתא⁴⁸ „מחללה מות יומת”⁴⁹ וביום השבת שני כבשים⁵⁰ שניהם בדיבור אחד נאמרו”) „להודיע שבשעה שהותר זה נאסר זה וללמד שאין זה חילול שבת”⁵¹.

ולפי המדרש האומר, שהיה זה כ,שכר” על

(46) להעיד שב' דרשות אלו באות במדרש בהמשך לתלחת הדרשה בבמדבר' ריש פרשה יד (ועד' בנחמא שם) ע"ד כ"ב ענינים שהם בגדר הוראת שעה, שא' מהם הוא, „שלא יבוא אדם ויהרר אחר אליו כ' שהקריב באיסור במה כ' הותרה אכרה עליו כ' אמר הקב"ה אני הוא שאמרת לו שיעשה כך שנאמר (מ"א יח, לו) ובדברך עשית” (וברבועית) הובא ענין זה כדוגמא ראשונה על הקרבת נשיא אפרים (בשבת). ובפצפצ' (הובא בפצפצ' על התורה ראה יב, יג. וי"ג) מפרש דמ"ש בירושלמי (מגילה פ"א היא) ובדברך עשית בדיבור עשית, דזהו דין דע"פ נביא יחילול להקריב בבמה בשעת מקדש, ואין עליו שם שחשי' חוץ כלל והוא קרבן. וראה בארוכה לקו"ש ח"ד ע' 70 ואילך, ש"ל בזה ב' אופנים: שמתחלה לא נאסר זה, או שהוא דין בדיני במה שעי"פ נביא עשית מצות הקרבת הקרבן, והיו קרבן חובה. ע"פ באורך.

(47) תשובות מהר"ם אלשיך סי' קב (מר"ש ורב האי גאון).

(48) יתרו כ, ח.

(49) תשא לא, יד.

(50) פנחס כה, ט.

(51) וראה בתוספת לעיל הערה 41.

אשר „יוסף שימר את השבת עד שלא ניתנה”, יוצא, שלא זו בלבד שזהו תנאי בשבת, שקרבן נשיא אפרים של המילואים מותר בשבת, אלא שעל ידי כך אף מקיימים באופן חיובי את מצות שמירת השבת – הקרבן מוסיף לקדושת השבת.

בדומה למה שהוסבר במקום אחר⁵² אודות משמעותם של דברי המכילתא (הנ"ל) בדרך עמקות, שהמשמעות של „בדיבור אחד נאמרו” אינה רק שדברים אלו אינם סותרים זה לזה, אלא ששניהם עוסקים בענין אחד – קדושת השבת, שהיא כוללת את שניהם ומתקיימת (א) באמצעות הקרבת הכבשים, (ב) באמצעות איסור מלאכה.

ולכן מתאים שכר זה לשמירת של יוסף: כיון שהוא שמר את השבת בתוספת, „עד שלא ניתנה”, נתנו לו על כך תוספת בשמירת שבת, על פני שאר בני ישראל, שדוקא „בן בנך” הוסיף בקדושת השבת על ידי הקרבת קרבן מיוחד בשבת⁵³.

(הוספת נקודות לתוספת ביאור)

י. העונג בדרגת „עד שלא ניתנה”

אך עדיין ענין זה טעון הסבר:

אמנם, הקרבת קרבן בשבת על ידי נשיא אפרים יכולה להיות שכר על שמירת השבת של יוסף, משום שההקרה מוסיפה לקדושת השבת, כדלעיל. אך מדוע התבטא השכר דוקא במעשה שהוא כשלעצמו הורפך משמירת שבת?

(52) לקו"ש חט"ו שם. עיי"ש בפרטיות.

(53) ו"ל החידוש בגד"ד על הקרבת שני כבשים (מוספים) בשבת דהוא דין בשבת שמקיים בזה (שליחת) מחללי, דשם הרי זהו כל גדר המצוה, „וביום השבת שני כבשים”, להקריב קרבן מוסף מיוחד ליום השבת (ועד' ר' בענן הב' שבמכילתא שם „עדות אשת אחיך יבמה עלי”, דכל גדר הימים הוא באשת אחיך), ולכן בזה שפיר י"ל דהוי דין בשבת (ובאיסור אשת אחיך). וגם לפי משנת בלקו"ש שם ד"ל כן גם לענין הקרבת התמיד בשבת, אף שגדר מצות תמיד אינה הקרבת שבת דוקא, מ"מ גם הוא אינו דוחה בגד"ד, משום שהוא סדר עבודה התמידית שבכל יום, בכל יום הוא מועד התמידים” (פרש"י פנחס כה, ב. וראה יבמות נה, ב): מה לתמיד שכן תדיר, וראה פסחים סו, א. עז, א. ובתורה"ה שכן שם*** „משא"כ בגד"ד דהי' אדרבה כל ענין הקרבתו הו"ע של חינוך ולשעה. והוא החידוש במדרש כאן שגם בזה י"ל דהוי דין בשבת, ועד שזהו שכר – מוסיף בקדושת שבת.

(*) ראה בגד"ד בתורה"ה ל"ת (– יבמות ג, ב) שלכן אא"פ ללמוד דעשה דוחה ל"ת מעשה ידבוס. וראה תורת האדם להרמב"ם שער המיוחד (ענין הכתיבה ד"ה ת"ת) (כסל יום הוא מועד התמידים) (פרש"י לית' אלא בהכ"י).

(**) ועד"ז הוא בענין כלאים בציצית (לא, תלבש שעמנו גדילים תעשה לך) שבמכילתא שם – ראה תוס' יבמות שם. (***) ראה תורה"ה שם – דע"ד הנ"ל ביבוס הוא גם בשבת, דעבודתה דדחי שבת לא נמנית דעשה דוחה ל"ת ד,לית' ללא בהא"י.

ההסבר לכך הוא:

העובדה⁵⁴ שיוסף קיים את המצוה של שמירת שבת „עד שלא ניתנה” מהווה הוכחה לכך, ששמירת השבת שלו נובעת מ„מקום” (דרגה) שהוא מעל למקום ש„ניתנה”, כפי המשמעות של „ניתנה”, שהדבר היה קיים לפני כן וניתן לאחר מכן למי שניתן.

ומובן, שבכל „מקום” ששם „ניתנה” השבת, הרי הקדושה ושמירת השבת הן בהתאם למקום שבו ניתנה.

מענין ובדומה להבדל שאנו מוצאים בהלכה⁵⁴ בין תלמידי חכמים לבין פועלים ובעלי בתים: „פועלים ובעלי בתים יעסקו יותר בתורה בשבת...” ותלמידי חכמים ימשיכו יותר בעונג אכילה ושתייה.

ועד ההבדל באופן כללי בין השביתה והשמירה אצל הקדוש־ברוך־הוא – „כי בו שבת מכל מלאכתו”⁵⁵ – שווהי שביתה מדיבור ואמירה⁵⁶ – „בעשרה מאמרות”⁵⁷ נברא העולם⁵⁸ – לבין השביתה למטה, שהיא בעיקר⁵⁹ שביתה מעשיה⁶⁰.

מכך מובן, שב„עולם” למעלה, שומע לעולם הדבור – בעולם שלא משתעי במילי דהדיוטא⁶¹ (=שאינו עוסק בדברי הדיוט, כאשר הכוונה במושג זה היא לעשרה מאמרות)⁶² – שם קדושת השבת ועונגו אינה השביתה מדיבור, אלא בשביתה מירידות וצמצומי העולם וגבורותיו (בדומה לגינויים⁶³, אשר בשבת „כל שולשני רוגזין ומארי דינא כולהו ערקין ומתעברו מינה”⁶⁴ (=כל שלישי הרוגז ובעלי הדין בורחים ומסתלקים ממנה), ובגן עדן מתגלה אז עונג נעלה יותר וכו'.

וזהו החידוש בשמירת השבת של יוסף „עד שלא ניתנה”⁶⁴: אצלו האיר ענין השבת כפי שהוא בעולם שומע לארץ שבה „ניתנה” השבת –

(53*) בהבא לקמן ראה גם לקו"ש ח"ב ע' 202 ואילך.

(54) ראה תנאי קריא בסופו. לקו"ש שבת שובה ג, ג. ובכ"מ.

(55) בראשית ב, ג.

(56) ראה תנאי קריא בסופו. לקו"ש שבת שובה ג, ג. ובכ"מ.

(57) שצמצם עצמו, כביכול, לירד ולהתגלות במאמרות וכו' (ראה

תנאי פכ"א. ובכ"מ).

(58) אבות רפ"ה.

(59) ודק מדי"ש ש שביתה מדיבור מפני שבת הקב"ה מיריד

מאמרות (ראה קריא ולקו"ש ת"ב ובארוכה לקו"ש ח"א ע' 80 ואילך.

וש"ג).

(60) ראה תנאי פ"ב. ובכ"מ.

(61) זח"ג קמט, ב.

(62) לקו"ש אורי כה, ד. ובכ"מ.

(63) ביר פ"א, ה. פסיקתא רבתי פ' כג. זח"ב לא, ב. רש"י

סנהדרין סו, ב. ועוד.

(64) זח"ב קלה, ריש ע"ב, כגונגו כו'.

(64*) להעיר מאוה"ת בראשית (כך) ב' בסופו (ע' 916).